

## **Економіка природокористування та сталий розвиток: реалії і перспективи**

В умовах економічної кризи та загострення конфліктної ситуації на Сході країни довгострокові пріоритети розвитку певною мірою відходять на другий план, поступаючись вирішенню поточних завдань. По-різному також сприймається за таких умов ідея сталого розвитку – такого, який забезпечує потреби теперішніх і не ставить під загрозу їх задоволення для прийдешніх поколінь. Однією з основних складових сталого розвитку є раціоналізація природокористування – зменшення питомих витрат природних ресурсів, підвищення рівня енергоефективності господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу, використання альтернативних джерел енергії, подолання синдрому марнотратності щодо використання невідновних природних благ. Профільною установою в системі НАН України, на яку покладено обов'язки розробки методологічних засад економіки природокористування та механізмів забезпечення сталого розвитку, є Інститут економіки природокористування та сталого розвитку.

**М. Хвесик, директор Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», академік НААН України, доктор економічних наук, професор:**

«Наш колектив разом із багатьма іншими інститутами, які працюють у системі НАН України, ще 2012 р. розробив Національну парадигму сталого розвитку України, в якій визначено сучасні тенденції, стратегічну основу та перспективні напрями сталого розвитку нашої держави. Зокрема, розроблено концептуальні засади сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу, включаючи земельні, водні, мінерально-сировинні, лісові ресурси, соціальну складову, умови гарантування природно-техногенної та екологічної безпеки тощо. Національна парадигма сталого розвитку є для нас тим базовим документом, згідно з яким здійснюється розробка конкретних механізмів досягнення окремих пріоритетів сталого розвитку. Так, пріоритети, визначені цим документом, знайшли свою конкретизацію в Національній доповіді «Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів», в якій за участю вчених восьми науково-дослідних інститутів досліджено сучасний стан, тенденції і проблеми відтворення соціально-економічного потенціалу сталого розвитку України та її регіонів, здійснено його системно-комплексну оцінку, запропоновано методологію формування системи індикаторів ефективності розвитку регіональних соціально-економічних систем.

<...> Співробітниками нашої установи сформовано інституціональні засади управління природними ресурсами та забезпечення сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні. Недостатній рівень позитивного впливу використання природних ресурсів на темпи соціально-економічного розвитку, особливо сільських депресивних територій, пов'язаний якраз з відсутністю у

територіальних громад реальних прав розпоряджатися природними ресурсами на прилеглих територіях. Наша принципова позиція полягає в тому, що, зважаючи на необхідність підвищення вагомості природно-ресурсного чинника в соціально-економічному піднесенні територій, проголошений стратегічний курс на децентралізацію влади та реформування місцевого самоврядування має обов'язково включати заходи щодо передачі у власність територіальних громад природних активів, розміщених на прилеглих територіях, що сприятиме зміцненню фінансової самодостатності місцевого самоврядування через збільшення надходжень природно-ресурсних платежів до бюджетів базового рівня і стане запорукою розвитку малого й середнього підприємництва.

Сьогодні в інституті виконуються роботи з імплементації основних положень нещодавно прийнятих базових законодавчих та нормативно-правових актів, які визначають орієнтири сталого розвитку й механізми перерозподілу повноважень управління соціально-економічними процесами окремих територій (закони України «Про засади державної регіональної політики» і «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»), у систему відносин щодо володіння, користування та розпорядження природними ресурсами та управління природокористуванням і охороною довкілля.

<...> Децентралізація управління природними ресурсами має передбачати розширення спектра форм установа партнерських відносин між державою (територіальною громадою) як власником природних ресурсів та суб'єктами підприємницької діяльності. Закон України «Про державно-приватне партнерство» № 2404-VI від 1 липня 2010 р. дає змогу реалізовувати партнерські взаємовідносини публічного та приватного секторів. Пріоритетні аспекти запровадження такого партнерства в управління природокористуванням обумовлені необхідністю підвищення рівня капіталізації природних ресурсів та корпоратизації природно-ресурсних відносин. Науковцями інституту обґрунтовано позиції щодо розширення переліку природних та природно-господарських об'єктів, на які мають поширюватися угоди публічно-приватного партнерства, а також визначено секторальні пріоритети застосування конкретних форм партнерських відносин між власниками природних ресурсів і тимчасовими користувачами – кластерів, холдингів, концесій та угод про розподіл продукції.

Децентралізація управління природними ресурсами також повинна супроводжуватися зміною співвідношень перерозподілу зборів за спеціальне використання природних ресурсів та екологічних податків за забруднення навколишнього природного середовища в напрямі збільшення частки відрахувань до загального та спеціального фондів бюджетів місцевого самоврядування» *(Економіка природокористування та сталий розвиток: реалії і перспективи // Економіст (<http://goo.gl/YsSi8v>). – 2015. – 20.04).*